

digen Christus, waarin reeds Augustinus het wezen van het christendom zag, — niets. Veeleer strekt het om den theoloog, die niet weet waar het hoofd neêr te leggen, te troosten, wanneer de negatieve critiek onbarmhartig voor zijn oog alle autoriteit vermoordt en hem zoo van het ambt doet afschrikken. En de diepste troost, die zeker van het heil doet zijn, is niet anders dan een „gevoel van kracht” te hebben bij de gedachte aan Jezus: wat zou ik zonder U geweest zijn? „Zonder U”; dat wil zeggen: niet een Jezus, die waarlijk leeft, maar die slechts in de herinnering voortbestaat.

Zulk een weg tot vorming heeft met de kweeking van de ambtelijke persoonlijkheid echter slechts weinig te maken. Het ambt is feitelijk uitgeschakeld.

Zien we 't wel, dan komen bij de vorming drie factoren in aanmerking, een psychische, een paedagogische en een ethische factor.

Met het eerste bedoelen we de aanwezigheid van al de charismatische kiemen, die met elkander de basis der ambtelijke individualiteit vormen. Het is het aangelegd zijn op het ambt. En dit geschonken talent is van zoo grondleggende beteekenis, dat alle opzettelijke vorming van dit scheppingswerk afhankelijk is en er zijn grenzen in vindt.¹⁾ Dit psychisch-oorspronkelijke blijft bij alle vorming van invloed, en weet, als het er op aankomt, door alle staketselen eener kunsttheorie heen te breken, of ontleent er slechts zooveel aan als tot ontplooiing van het talent dienen kan. Gelijk de boom wel den bodem noodig heeft tot voeding, maar hetgeen hij werkelijk uit den bodem opneemt toch bepaald wordt door zijn eigen natuur.

Het paedagogisch element bij de vorming raakt het milieu, waarin de persoonlijkheid tot het ambt rijpen moet. Zeker

¹⁾ Dr. A. Kuyper, Encyclopaedie der Godgeleerdheid², dl III, bl. 479.